

נספחים לקורס: הגפן והיין בשביל ישראל

מרכז למחוננים ולמצטיינים - יבנה

כתיבה - צוות הקורס: תמר בן שבת, ענת גור ריוה, משה ריבן, אבינועם לוי, לאה שץ.

הנחייה PBL: צבי לירז

נספח 1 – כתב מטלה הקמת מוזיאון בנושא הגפן והיין

שלום רב לך, תלמיד המרכז למחוננים,

הנך מוזמן/נת הערב להצטרף לפרויקט המאתגר של לימודיך במרכז המחוננים ביבנה.

פרויקט הוא פעולה מורכבת שעושה קבוצת אנשים על מנת לבצע משימה ולהגיש תוצר. לפרויקט יש שם. לוח זמנים, תכניות, מידע, מוצר נדרש, 'לקוח'.

כתב מטלה הוא הזמנת מוצר רחב הנדרש מהקבוצה הלומדת/פועלת. כתב המטלה כולל את ההגדרות הכלליות של הפרויקט שאתם מתבקשים.

בעבודה על פרויקט יש שלב של מחקר, של תכנון, של יצירה ושל הגשה.

מטרה: הקמת מרכז מבקרים נייד וחדשני, פעיל ומזמן עניין ואתגר בנושא הגפן בארץ ישראל.

רקע ומשימה: כבר בימיו של ר' יוחנן בן זכאי, אשר בחר להעביר את מוסד הסנהדרין מירושלים ליבנה, הייתה העיר יבנה, מרכז ואבן שואבת לחכמים. גם היום, כעבור אלפיים שנה, מהווה יבנה דוגמה למצוינות יישובית ומקום של יזמות ומחקר. מרכז המחוננים של יבנה, המטפח את דור העתיד של החכמים, לוקח חלק בפרוייקט של אגף המחוננים, שמטרתו שיתוף הילדים והקהילה במקטע ב'שביל ישראל'.

השנה, בחרנו להקים יחד עם הלומדים שלנו מרכז מבקרים ראשון מסוגו בנושא הגפן. נושא השזור בהיסטוריה של ארץ ישראל ובמורשתו של העם היהודי. הקמתו של מודל מרכז המבקרים, תתאפשר הודות לתהליך הלמידה, החקר והעשייה שתתנסו בו ולכשרון ויצירתיות שלכם.

הפרויקט: נבחרתם לפרוייקט בהיותכם ילדים סקרנים ובעלי מוטיבציה גבוהה, יצירתיים, בעלי יכולות גבוהות בתחומי החקר, התכנון, האוצרות, העיצוב, ניהול משאבי מדיה.

התהליך: הפרוייקט מזמן תהליך עבודה מאתגר, מעצים ומהנה, שבמהלכו עליכם להיות חוקרים, אוצרים, מעצבים ומדריכים בסביבה מוזיאלית ולהקים אותה.

המזמין: הפרוייקט מבוצע עבור עיריית יבנה וקהילתה ונועד ליצור שיתוף פעולה, ראשון מסוגו, בין קהילה לילדי מרכז המחוננים ויחשוף את הסביבה לאיכויות ויכולות המיוחדות שלכם.

הידע הנדרש למימוש הפרוייקט נוגע לתחומי דעת שונים: ביולוגיה של הצמח, כימיה, כלכלה, שיווק, גיאוגרפיה, גיאולוגיה, עיצוב מוזיאונים ואוצרות, מורשת, מדיה דיגיטלית (תוכנת המודול ותוכנות גרפיקה ממוחשבת) ותחומים נוספים ככל שיעלה הצורך.

המנחים: צוות המנחים ומומחים נוספים. נלווה אתכם ונקנה לכם את הכלים הנדרשים להתמודדות עם אתגרים. נעבוד, נלמד ונחקור יחדיו. נעריך את תהליך העבודה האישי והקבוצתי, את האווירה בפרוייקט ואת התוצרים.

התוצר: במהלך התהליך נחקור את הנושאים הנדרשים להקמת מרכז המבקרים, נבחר תכנים, נגבש קונספציה, נחליט על דרכי ההדרכה ונבנה את המוצגים ואת מודל מרכז המבקרים.

עליכם להתאים את מרכז המבקרים להיות מוצג בחללים שונים ולבנות מערכי הדרכה רלוונטיים לקהלים שונים שימשו גם בשנים הבאות להדרכות על-ידי ילדי התוכנית.

הגשה: בתאריך 25 ינואר 2012 יוצג הפרוייקט לבקרת המזמין ומומחים נוספים בתחום. הצלחת הצגת הפרוייקט תשפיע על המזמין וגופים נוספים להמשיך ולפתח את הדגם למרכז ממשי ופעיל.

נספח 2 - דפי עבודה לביקור במוזיאון/מרכז מבקרים

מטרה : למידת המרכיבים הנדרשים להקמת מרכז מבקרים בעזרת תהליך היכרות עם מרכז קיים.

כללי: משימתנו היא לתכנן ולבנות מוזיאון נייד איכותי ומעניין עד לתאריך 25/1/2011.

מכיוון שאנו צריכים לרכוש מיומנות חדשה ולא מוכרת, של תכנון ובניה של מוזיאון, אנו נוסעים היום למוזיאון הבנקאות למטרות צפייה, התרשמות, חשיבה ולמידה מתוך ניתוח של מוזיאון קיים. להלן מספר נקודות למחשבה:

- למידת דרכי ההצגה של התכנים במוזיאון.
 - בדיקת זהות המזמין וזהות קהל היעד.
 - בדיקת בעלי התפקידים בתכנון המוזיאון ובתפעולו.
 - בדיקת השיקולים של המתכננים לגבי: תוכן, מיקום, דרכי התצוגה וההדרכה, אווירה במוזיאון – במהלך הביקור במוזיאון.
- התבוננות במוזיאון , תוך שימת לב לפרטים שצוינו, יתנו לנו חומר למחשבה לגבי שיקולים חשובים שיש לקחת במוזיאון אותו אנו נתכנן.

חשוב – שימת לב מדוקדקת תקצר תהליכים אותם נעבור ואף תפשט אותם מאוד. בהצלחה רבה מהצוות.

שאלות עליהן אנו ממליצים לענות במהלך הסיור, תחולקנה לשני תחומים:

- א. שאלות כלליות על המוזיאון עצמו.
- ב. שאלות על דרכי התצוגה וההדרכה/ הפעלת המבקרים.

לאחר מכן בעזרת נתונים אלו נבקש מכם "להיכנס לראש" המתכננים ולבדוק קשר בין שני תחומי השאלות.

שאלות כלליות שניתן לענות עליהן כמעט בכל שלב של הסיור:

- כיצד קיבלו אתכם במוזיאון?

- מי מזמין הפרויקט?
- מה היו מטרות הקמת המוזיאון? לאילו קהלי היעד פונה המוזיאון?
- מי הם בעלי התפקידים במוזיאון (מי היו)?
- באילו מקורות מידע השתמשו המקימים?

שאלות כלליות שכדאי לבדוק במהלך הסיור אבל כדאי לענות בסופו:

- מהם הדרכים בהם המתכננים השתמשו להעברת המידע?
- כיצד משפיע העיצוב על חווית המבקר וכיצד הוא משתלב במטרות המקימים?
- עם מה יוצא אורח שביקר במרכז?
- בחינת נגישות בתוך המוזיאון ואליו?
- חשיבות מיקום מרכז המבקרים?

אופן התצוגה:

1. דגם מס'
2. שם הדגם/אמצעי המחשה (לבחור שם שלכם שיזכיר לכם על מה אתם כותבים).
3. תיאור כללי של הדגם:
 - א. מה מדגימים?
 - ב. כיצד בחרו להדגים?
 - ג. האם הדגם הצליח לבצע את המצופה ממנו ולהמחיש את שרצו המתכננים?
 - ד. מה בולט בדגם?
 - ה. מה חסר בדגם?
 - ו. האם הדגם מעניין? למה?

נספח 3 – עקרונות בהכנת מצגת מוצלחת

לפניכם אוסף של הדגשים לבניית מצגת טובה. עיינו ברשימה ונסו בעזרתה לשפר את המצגת שהכנתם ולהיערך נכון לקראת הצגתה.

עיצוב המצגת	תוכן המצגת	קהל היעד	הכנות לקראת הצגת המצגת	אופן ההצגה
* לא יותר מ-10 שורות בעמוד, שקופית, לרשום נקודות ולדבר בע"פ. * להקפיד על הפתעה, יצירתיות, שילוב תמונות * לא להשתמש ביותר מידי אפקטים * שימוש בצבעים, אבל לא יותר מידי צבעוני.	* להתייחס למטרות המצגת. * להקפיד על הגיון במבנה המצגת * התאמת המצגת למי שמציג אותה * הצגת העובדות * מסר ברור * לכלול רק דברים רלבנטיים * אין צורך להשתמש ב"מילים גבוהות"	* להתאים את המצגת לקהל היעד * השקיעו את מירב תשומת הלב בקהל ולא בעצמכם. * הגיבו לקהל. * אם הקהל לא איתכם, רכזו אותו לפני שאתם ממשיכים. * להחליט מראש האם משתפים את הקהל. * אין להטיל ספק בפומבי במישהו מהקהל.	* לערוך חזרות לקראת ההצגה – אומדן זמן, שיתוף הקהל, עבודת צוות, סדר הכניסה לחדר, מיקום חברי הקבוצה. * חלוקת תפקידים למציגים: התייחסות לצד הטכני, מי מציג ומתי, מי עונה על שאלות, רישום הערות הקהל, מישהו שייתן משוב לדובר לגבי הקול, הקצב, הזמן שנותר. * נסו להתאים את התפקידים לפי היתרונות של כל אחד מחבריה * אפשר להכין בכתב הדגשים שחשוב שיהיו בזמן ההצגה. * להחליט על התדמית שאתם רוצים לשדר: רצינות, מקצוענות... * הופעה נאה * להתכונן לשאלות שיכולות לעלות * דאגו שיהיה מספיק מקום ישיבה, מערכת	* להציג את עצמכם * גייסו להט ואנרגיות להצגה * חשוב לנוע, לשנות את טון הדיבור, להתערבב בקהל, לעשות הפסקות. * נסו לשלב הומור, אבל לא בהגזמה. * יש לתת תחושה שמדברים אל כל אחד באופן אישי. יצירת קשר עין * דיבור בגוף ראשון, אם אפשר. * לכבד שתיקות * להימנע מתנועות גוף מוגברות * לא לשלב ידיים לאורך זמן * עמידה ישרה ונינוחה, חיוך * לנסות להימנע מ: "אה... אמממ..." * אין צורך להקריא חומר, הם יודעים לקרוא! * שימוש בלוח כתיבה

<p> נוסף אפשרי. * פנים אל הקהל ולא אל הלוח * נסו להיות גמישים ולערוך שינויים אם המסר לא עובר. * הוסיפו סיפורים, דימויים, נסו להחיות את המצגת * לא להאריך יתר על המידה. להשאיר " טעם של עוד". * אותנו כשאתם עומדים לסיים. רענן המסר העיקרי. אמרו תודה בסוף. * לא לאחר * לא לשכוח פרטים חשובים. * אין להשתמש בשפה לא ראויה </p>	<p> קול תקינה, מחשב תקין, הכנת מספיק חומר עזר לקהל. * לנסות להכין גיבוי למקרה של תקלה טכנית </p>			
--	---	--	--	--

נספח 4 - דוגמא לדף עזר הבא לעזור בסיכום מה שנלמד מהמאמר

מה נדרש עוד לדעת, וכיצד ומתי תעשו זאת?	מסקנות. (פירוט) מה נלמד, למה זה ישמש, איך זה תורם לתכנון	עיקרי המידע מידע מצוטט או מועתק מהמקור. כאן לכתוב רק תמצית ולציין איפה המידע שמור אצלכם. בקובץ נפרד, בצילום, בהקלטה.	תיאור המקור. שם, תיאור, כתובת, מועד.	מה חיפשתם, למה ואיפה? מילות מפתח, נושא, מטרה. בגוגל, בספרים, בראיון, אחר....

נספח 5 - דף הנחיות לאירוע "שולחנות עגולים"

דף ההנחיות לאירוע שולחנות עגולים (מר צבי לירז) :

הנחיית המעבר ממחקר לעיצוב

מערך הנחייה לצוות

בסדנה שתימשך 90 דקות בדיוק, לקבוצות תוכן מעורבות משלב המחקר, יעסקו התלמידים ואורחים אם יגיעו בחשיבה ראשונית על עיצוב המוזיאון שלהם בנושא הגפן והיין. בתום הסדנה (בשתי הקבוצות, כל אחת בנפרד) יוצגו לפני תמי מנהלת התכניות ההצעות של כל קבוצה. תמי תשקול את כל ההצעות (בין 4 ל 6 – סה"כ, ותקבע מה ההצעה המועדפת בעיניה.

ההצעה תיבחר על ידי המנהלת על פי שלושה קריטריונים:

- מקוריות ויצירתיות
- זיקה מרבית לנושא הגפן והיין
- התכונות להגשת תכנית מלאה בעוד 8 שבועות, ולהצגתה לראש העיר. בתום היום, יוחלט וייקבע, הודעה תצא במייל לכולם.

מבנה הסדנה

הכנות:

חלוקה ל 2-3 קבוצות בכל סדנה – לפני התחלתה. הילדים יידעו בכניסה לחדר לאיזה שולחן הם שייכים.

דף החלטה לכל שולחן. הדף יכלול, בנוסף למה שנשלח לכל תלמיד גם:

שם הצוות, שמות משתתפים, המשימה- הצגת רעיון/תפישה חזותית תכנונית.

משימה:

עלינו להציע היום עיצוב ראשוני למוזיאון. העיצוב יכלול:

- מודל חזותי / סיפורי הקשור לגפן וליין.
- רעיון מרכזי על מרחבים / חללים / חדרים
- רעיון מרכזי על חווית המבקר (שני סוגי מבקרים – החוקר והמשחק).
- תרשים / שרטוט
- רעיון מרכזי לוגו / סמל

מהלך 90 דקות

1. הסבר המשימה והדגמה – 10 דקות כולל שתי דוגמאות: "מוזיאון משחקים בראש העיין - ליבו של המוזיאון הוא אזור המשחקים הפעיל, אגף שיכלול משחקים ומוסיקה, משחקים בין-דוריים, חדר משחקי שלום, מתחם יער, מתחם מים ועוד. בכל מתחם יועברו האלמנטים בצורה חווייתית, לדוגמא: במתחם היער, מתחם הבנוי כיער אמיתי עם עצים וצמחיה, יהיה מעבר בין עונת השנה שיומחש לנמצאים בו ע"אפקטים חווייתיים כגון אלמנטים שירדו מהעצים, תאורה וקול". או מוזיאון הילדים בחולון – "מוזיאון של התרגשויות - מסלולי המוזיאון הם בעצם סיפור, כשהילד מהווה דמות פעילה בעלילה. כאן מותר ואף רצוי לגעת במוצגים, לחוש אותם ואף להיכנס לתוכם. מי שמגיע זוכה לעבור הרפתקאות מדהימות ביער הקסום או בעיר החיזרים הנטושה. זו החוויה המוגדרת כדיסני-לנד לאדם החושב, "הילדים יצאו עם סמיילי ענקי על הפנים"
2. סיעור מוחות חופשי - 15 דקות. הקבוצה מתבקשת להעלות רעיונות במשפט קצר, בסבב – כל אחד מעלה רעיון המתייחסים לחוויה ולעיצוב ולתכנון: זה יכול להתחיל בעצה לחשיבה סמלית" מהם שמות העצם העיקריים: יקב, גת, גפן, אשכול, בית מרזח, משתה, חג, פולחן....איזה מהם מתאימים לרעיון / מודל עיצובי?" או בעצה לחשיבה חזותית – "ציירו את המוזיאון, שרטטו אותו באורח חופשי, מה המילים / רעיונות המביאים השראה בשרטוט זה?" כל רעיון נרשם על גיליון חצי בריסטול.
3. דיווח - 15 דקות. בראשית הדיון כל קבוצה תציג במשך שתי דקות מה היא מביאה לשולחן. מה למדנו, מה אנחנו מציעים. תוך כדי המהלך המנחה מבקש תגובות המתייחסות לרעיונות העשויים לנבוע מכל דיווח. רעיונות אלה נרשמים על גיליון חצי בריסטול הנמצא באמצע השולחן.
4. איחוד ראשוני + ניסוח – 20 דקות. הרעיונות מבוססי הידע מהסיבוב השני מושוים לרעיונות החופשיים מהראשון. בוחרים את הרעיון שרוצים להמשיך איתו. אם יש מיעוט עומד על שלו – שתוגש גם הצעת מיעוט. ניסוח של הצעה / הצעות. הסבר הרעיון, תרשים, מה המודל / סמל, מה החוויה.
5. תוספת זמן – 10 דקות לכל צורך שיעלה.
6. הצגה ושאלות. 5 דקות לכל צוות + שאלות של תמי. סה"כ 20 דקות.

דוגמה (למורים)

גפן מייצגת אירוח וקבלת פנים. המוזיאון יהיה בקונצפט של סוכות גפנים. ההפרדה בין החללים ירוקה ופורה. בכל סוכה תהיה הפעלה מסוג שונה. סוכת מפת היין והדמיות, סוכות הפעלות. ייקבעו משימות קווסט בין הסוכות. זו דוגמה בלבד. לא ליישם. לא להדגים. זה רק לכם.

הערה 1 – המטרה שלכם להנחות דיון המבוסס על חשיבה אסוציאטיבית הנובעת מהמחקר ומיצירתיות. הבריסטולים מיועדים למרכז ולמקד, הם סובלים הכל - אל תתנו לפסול שום רעיון לפני סיום סבב הרעיונות.

הערה 2 – סדר השלבים מכונן. קודם סיעור חופשי, אחר כך הדיווח. זה ישחרר את הדיווח.

הערה 3 – מותר לכם, אחרי כל סיבוב, להעריך על בסיס שיקולי – התאמה, מקוריות והתכנות.